בין שאין בהן רביעית ובלבד שיהו כלי שרת אמר רב אדא בר א] אחא אבקודחה בתוכו ב] והא [1]ממנו ג] אמר רחמנא [2]ירחצו בלרבות כלי שרת אי הכי כלי חול נמי אמר אביי כלי חול לא מצית אמרת מקל וחומר מכנו ומה כנו שנמשח עמו אינו מקדש כלי חול שאינו נמשח עמו אינו דין שאינו מקדש וכנו מנלן אדתניא ר' יהודה אומר יכול יהא כנו מקדש כדרך שהכיור מקדש תלמוד לומר [3]ועשית כיור נחשת וכנו נחשת לנחשת הקשתיו ולא לדבר אחר אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא מה לכנו שאין עשוי לתוכו תאמר בכלי חול שעשוי לתוכו אלא ממנו גלמעוטי כלי חול אי הכי כלי שרת נמי הא רבי רחמנא ירחצו ומה ראית זה טעון משיחה כמוהו וזה אין טעון משיחה כמוהו: אמר ריש לקיש דכל המשלים למי מקוה משלים למי כיור הלרביעית אינו משלים למעוטי מאי אילימא למעוטי טיט וה]הנדוק ד] היכי דמי יאי דפרה שוחה ושותה ממנו אפי' לרביעית נמי ואי אין פרה שוחה ושותה ממנו אפילו למקוה נמי אין משלים אלא למעוטי יבחושין אדומין ה] אפילו בעיניהו נמי דהא תניא רשב"ג אומר זכל שתחילת ברייתו מן המים מטבילין בו ואמר רב יצחק בר אבדימי חמטבילין בעינו של דג אמר רב פפא טלמעוטי נתן סאה ונטל סאה ז)דתנן ימקוה שיש בו מ' סאה מכוונות נתן סאה ונטל סאה הרי זה כשר ואמר רב יהודה בר שילא אמר רב אסי א"ר יוחנן כעד רובו אמר רב פפא אם קדח בו רביעית מטבילין בו מחטין וצינוריות הואיל ומהכשירא דמקוה אתיא א"ר ירמיה אמר ריש לקיש מי מקוה כשירים למי כיור למימרא דלא ו] מים חיים נינהו והתניא [4]במים ס) לולא ביין במים ולא במזוג במים לרבות שאר מים וק"ו למי כיור מאי ק"ו למי כיור לאו דמים חיים נינהו לא (לקדוש) דקדיש וקדישי מעליותא היא והא תנא רבי ז] שמואל י) מים שאין להם שם לווי

רש"י

בין שאין בהן רביעית. הלוג מים ואע"ג דליכא ח] שיעורא (א) גבי נטילת ידים לגבי קידוש לא בעינן שיעור: **בקודח** (ב) **בתוכו.** קודח דופנו של כיור ותוחב בתוכו כלי קטן ומקלתו לחוץ ויונק מימי הכיור ומוליא ט] אבל באפיה נפשיה בעינן שיעור ארבעה כהנים: **והא ממנו כתיב.** אמתני' פריך דאמר כל כלי שרת ראויין הם לקדש י]: **ירחצו.** ובקרבתם אל המזבח ירחצו קרא יתירא הוא האי ירחצו דהא כתיב לעיל מיניה ורחצו ממנו וסמיך ליה בבואם אל אהל מועד ובקרבתם אל המזבח לא לכתוב ירחצו דהא אורחצו הסמוך קאי: **שנמשח עמו.** ונתקדש במשיחתו כמותו אינו מקדש ידים ורגלים: **לנחושת הקשתיו.** לא בהיקשא יליף לה אלא כלומר [דימיתיו לכיור] להיות של נחשת הכן כמו הכיור (דימיתיו לכיור): **ולא לדבר אחר.** לא היקשתי שניהם בפסוק אחד ללמוד שאר דברים ולומר שכנו מקדש כמותו דמדאיצטריך למיכתב נחשת גבי כנו זימנא אחריתי שמע מינה לאו לאקשינהו בעי דאי איתקוש נחשת נמי ניתי בהיקשא אלא שמע מינה למאי יא] דדמיא פריש בהדיא ולמאי דלא פריש לא דמיא: **לנחשת.** לענין נחשת הקשתיו יב]: **הקשתיו.** דימיתיו: **כל המשלים למקוה.** במסכת מקואות (פ"ז מ"א) תנן יש מעלין ולא פוסלין. מעלין משלימין לארבעים סאה. והתם מפרש להו: **משלים למי כיור.** לשיעור ד' כהנים: **לרביעית.** של נטילת ידים אינו משלים: **למעוטי מאי.** אתא דאין משלים לרביעית: **אילימא למעוטי טיט הנדוק.** שהוא מן המעלין את המקוה כדקתני התם: **נדוק** יג]. דק שראוי להריקו מכלי אל כלי: **אי דפרה שוחה ושותה ממנו.** שאינו עב ליפסל משתיית בהמה: **אפי' לרביעית נמי.** ז)דכל זמן שנפסלו יד] משתיית בהמה בין בכלי בין בקרקע פסולין הא לא נפסלו כשרין: **אפי' למקוה נמי לא.** דלא נדוק טו] הוא: **יבחושין אדומין.** כמין יתושין בלא כנפים כדרך שגדל בשולי חביות של יין שלנו מבחוץ. יבחושים דקין אף הן נבראים מן המים: **אפי' בעינייהו נמי.** אם כל המקוה נעשה מהן כשר וריש לקיש נקט לישנא דהשלמה: **בעינו של דג.** דג גדול שנימוק שומן עינו בחורו: **למעוטי נתן סאה ונטל סאה.** למעוטי הנך מינים דתנן בהן לגבי מקוה [שם מ"ג] פעמים מעלין ופעמים אין מעלין מי פירות וכל משקה שאינו מים ותמד משהחמיץ וקתני התם פעמים מעלין פעמים אין מעלין כיצד מקוה שיש בו ל"ט סאין ונפלה סאה מהן לתוכ' לא העלתהו פירוש לא השלימתהו ואף לא פסלתו פעמים דמעלין כיצד היו בתוכו ארבעים סאה מכוונות נתן סאה מאלו המינים ונטל סאה אחר הנתינה כשר דבטלו להנך טז] קמאי במקוה השלם הילכך כי חזר ונטל לא מיפסיל נמצא שהמקוה הזה נשלם על ידיהם לכשנטל סאה. ודכוותיה בנטילת ידים לא משלמי שאם היתה יז] בו רביעית מים ונתן ממינים הללו לתוכו רובע רביעית ונטל כנגדם פסולה דלא חשיבא שיעור זוטרא דרביעית לבטולינהו: **עד רובו.** אם עירב בו ממינין הללו עד רובו של מקוה ולא רובו בכלל ע"י נתינת ונטילת סאה כשר: **אם קדח רביעית.** בדופן המקוה והמים נמשכין שם ואף על פי שנתמעטו המים ואין מעורבין מי המקוה באותה קדיחה: **מטבילין בו מחטין כו'.** צינוריות מזלגות קטנות של טווי זהב: **מי מקוה.** אף על פי שאינן חיין: **כשרים.** להשאיב הכיור בתוכו יח] למלאות מהן ולתת לתוכו: **למימרא דלא.** בעי מים חיים: **והתניא.** בת"כ והקרב והכרעים ירחץ במים ולא במזוג מים ויין מזוגים יחד שני חלקי מים ואחד יין: **שאר מים.** ואפילו מכונסין: **מאי קל וחומר למי כיור לאו [למימרא דמים חיים ניניהו** יט]. וה"ק ק"ו] למים חיים הראויין לכיור שכשירין לרחיצת קרבי קדשים: **לא דקדשי.** ומי כיור ממש קא יליף בק"ו שרוחצין במימיו קרבים וק"ו שלהן דקדשי הוא: **והא תנא דבי שמואל.** לא ידענא אהיכא קאי ומיהו שמעינן מינה דהיכא דכתיב מים סתמא אין מי כיור כשרין לו:

תוספות

בין שאין בהן רביעית. למאי דקס"ד בלא קודח יש תימה דגרע מנטילת ידים ויש לומר דנטילת ידים נמי כשים בו רביעית נוטלין אפילו לשנים [ידים פ"א מ"א] והכא בדהוה ביה רביעית מעיקרא: כ] **והא ממנו אמר רחמנא.** פי' בקונטרס דאמתני' (פריך) דאמר כל כלי שרת ראויין לקדש פריך וקשה תיקשה ליה מתניתין [דיומא] (דף מג.) דקתני דכהן גדול מקדש בקיתון של זהב ונראה דקאי אהא דשני בקודח מתוכו [ופריך] והא ממנו אמר רחמנא דאין לקדש אפי' קודח אלא אם כן יהא כמוהו שיהא בו כשיעור: **קודח מתוכו.** פי' שנוטל ממימיו בכלי קטן וכשירה לקדש כיון דבאין מכלי גדול וכה"ג לקמן אם קדח בו רביעית מטבילין בו מחטים ולנוריות דמהכשירות כא] דמקוה אתו ובקונטרס לא פירש כן: **ק"ו מכנו.** משמע שיש לו תוך ועשוי כמין תיבה פרולה למעלה והכיור יושב עליו ורבי' כב] פי' כעין יורה כפוייה על פיה ונפחתו שוליה: **לרביעית אינו משלים.** פי' בקונטרס לרביעית לנטילת ידים וקלת כג] תימה והיה נראה לפרש לרביעית היינו להטביל מחטין ולנוריות דבהכי איירי בסוף שמעתא ומיהו נראה כפירוש הקונט' דבימי ר"ל כבר בטלו רביעית דמקוה כדמוכח בנזיר בפרק שלשה מינים (דף לח.): **למעוטי טיט הנדוק.** אע"ג דמשלים למי מקוה אין מטבילין בו כדאמר בפרק קמא דסוכה (דף יט.) גבי אויר מצטרף ואין ישינים תחתיו ופריך מי איכא מידי דאיהו לא חזי ומצטרף וקאמר טיט הנדוק יוכיח ולא כמו שפירש שם בקונטרס דאע"ג דמשלים כדתנן במסכת מקואות פ"ז ה) אלו מעלין ולא פוסלין מי כד] השלג והברד וטיט הנדוק מכל מקום אם עשה מקוה שלם מטיט הנדוק לא עלתה לו טבילה דלפירושו אין זה יוכיח דטיט הנדוק בשעה שהוא משלים חזי לטבילה ולא דמי [לאויר] דאין ישינים תחתיו אפי' בשעה שהוא משלים לפיכך נראה [דטיט הנדוק נמי] אפי' בשעה שמצטרף אין מטבילין בו והכי תנן במסכת מקואות פ"ב (מ"י) מקוה שיש בו מ' סאה כה] וטיט רבי אליעזר אומר מטבילין במים ואין מטבילין בטיט רבי יהושע אומר בטיט כו] ובמים באיזה טיט אמרו בטיט שהמים לפין על גביו ואם היו המים מצד אחד מודה רבי יהושע שמטבילין במים ואין מטבילין בטיט באיזה טיט אמרו בטיט שהקנה יורד מאליו בתוכו כז] דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר מקום שאין קנה המדה עומד אבא אליעזר [בן דילאי] אומר מקום שהמשקולת יורדת רבי אליעזר אומר היורד בפי חבית רבי שמעון אומר היורד כח] בשפופרת הנוד רבי אליעזר ברבי לדוק אומר הנמדד בלוג והיינו טיט הנדוק דסוכה (דף יט:) דאמר יוכיח [דכשהטיט מצד א' מצטרף לכ"ע ואין מטבילין בו]: **אפילו לרביעית.** כאן פי' בקונטרס דאמרינן פרק כל הבשר (חולין דף קו.) מים שנפסלו משתיית בהמה בין בכלים בין בקרקע פסולין הא לא נפסלו כשירים ואינו כן דהתם תניא בהדיא בקרקע כשירים ופליגי התם באפסקא בבת בירתא אבל במקומן כשירין לכולי עלמא ואפי' כט] מקוה והא דקאמר הכא אי אין פרה שוחה ושותה ממנו אפילו למקוה נמי אינו משלים לא קשיא מידי דהתם במים צלולים איירי בלא טיט אלא שהם סרוחים ונפסלו משתיית בהמה והכא איירי במים עבים שנפסלו על ידי טיט המעורב בהן ויש תימה מנא ליה האי שיעורא דכל הני תנאי דמסכת מקואות (פ"ב) לא מיירו בשתיית פרה ט): **נתן סאה כשר.** במי פירות מיירי כדפי' פרק הערל (יבמות דף פב:) אבל מים שאובין אפי' כל היום כולו [כשר דראשון ראשון בטל ויש תימה דגבי קרב וכרעים דרשינן במים ולא במזוג והכא גבי כיור ל] כתיב במים ומכשרינן במזוג: **והא תנא רבי שמואל.** פי' בקונטרס לא ידענא אהיכא קאי ומיהו בתורת כהנים תניא י) [והקרב והכרעים ירחץ במים ולא ביין ולא במזוג במים לרבות שאר מים] י) יכול שאני מרבה אף מי תותין תלמוד לומר מים מים שאין להם שם לווי יצאו מי תותים שיש להם שם לווי י):

עין משפט נר מצוה

נו א מיי' פ"ה מהל' ביאת מקדש הלכה יא בהשגה וסמג עשין קעה:
נז ב ג מיי' שם הלכה י:
נח ד מיי' שם הלכה י"ב:
ה פי"א מהלכות מקואות הלכה ט ועיין כ"מ:
נט ו מיי' פ"ה מהל' ביאת מקדש הל' י"ב ומיי' פ"ח מהל' מקוואות הל' ט סמג עשין רמח טוש"ע או"ח סי' קס סעיף ט:
ס ז ח מיי' שם הלכה יא טוש"ע יו"ד סימן רא סעיף לג וטוש"ע או"ח סימן קס סעיף י:
סא ט מיי' פ"ז שם הלכה ו:
סב י כ מיי' פרק ד שם הלכה ז טוש"ע יו"ד סי' רא סעיף כד:
סג ל מיי' פ"ו מהל' מעה"ק הלכה ו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בין וכו' לגבי נטילת: (ב) ד"ה בקודח מתוכו כצ"ל וכן בגמרא:

מוסף רש"י

אלא ממנו למעוטי כלי חול. דרחצו ממנו כתיב, וכי איתרבו שאר כלים לקמן דומיא דידיה איתרבו (לעיל כ:) **טיט הנרוק.** שראוי להריקו מכלי אל כלי, כגון שהוא רך (סוכה יט:) **נתן סאה ונטל סאה הרי זה כשר.** גבי שאר משקין ומי פירות ותמד שהחמיץ קאי במס' מקוואות, ואשמועינן דאע"ג דחזר ונטל ואיכא למימר הא חסר ליה מקוה, שהסאה הזאת אין משלימתו שאין ראויה למקוה, אפ"ה כשר דמכי יהבו לגביה בטל ליה והוו להו מ' וחד כולן ראוין וכי שקל חד סאה פשו מ', אבל איפכא לא דכי נטל סאה ברישא חסר ליה וכי הדר מליה הו"ל מקוה חסר דמשקין הללו אין משלימין את המקוה (יבמות פב:):

שיטה מקובצת (המשך)

דא"כ לא היה יכול לקדש ממנו (תו' מהר"פ): ד"ה אפילו. ויש תימה מנ"ל האי שיעורא כו'. גליון, ונראה דהתם דלא איירי אלא לענין הטבלה במים מפליג בין קנה יורד ואין קנה יורד ואינך חילוקים כדמפרש התם, [illegible]

מסורת הש"ס

א) ת"כ ויקרא נדבה פרש' י ה"ו, ב) ירוש' ברכות פ"ז ה"א, סוכה פ"א ה"א, ג) [בסוכה יט.] וכן בר"ש פ"ז מקוואות מ"א הנרוק בר"ש, וכן בפי' הרמב"ם והרע"ב ובתפארת ישראל [illegible] כולם וכן פרש"י בסוכה יט: הנרוק שראוי להוריקו מכלי אל כלי כו', ולע"ק בפרש"י דהכא ד"ה נדוק, ד) יבמות פב: מקוואות פ"ז מ"ב, ירוש' תרומות פ"ה ה"ב, ה) [תו"כ] נדבה פ"ו ה"ז, פ"ז ה"ב, צו פ"ו ה"ג, [וע' לקמן צז:], ו) תו"כ שמיני פרש' ח ה"א, ז) חולין קו., ח) מ"א, ט) וע"ע תו' סוכה יט: ד"ה טיט, י) [בת"כ שלפנינו לא נמצא עדיין], כ) [ע' בר"ש ריש פי"ד דנגעים ד"ה מים חיים כו' ושמא אלך מתניא כו' ע"ש שגם הת"כ שהעתיק בזה"ל מים חיים ולא מלוחים ולא פושרים ולא המכזבים כו' לא נמצא עדיין בת"כ שלפנינו]. אבל הנצי"ב ז"ל ציין דנמצא בת"כ פ' שמיני פ"ח ה"א לענין הכשר אוכלין לקבל טומאה:

תורה אור השלם

1. וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם: שמות ל, יט
2. בְּבֹאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וּבְקָרְבָתָם אֶל הַמִּזְבֵּחַ יִרְחָצוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה: שמות מ, לב
3. וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכַנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרָחְצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם: שמות ל, יח
4. וְהַקֶּרֶב וְהַכְּרָעַיִם יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: ויקרא א, יג

שינויי נוסחאות

א] בר אהבה (ש"מ): ב] כ"ל מתוכו (הג' הב"ח ברש"י). וכ"ה בכתב"י ובכ"ש כי"י ובתוס': ג] ממנו כתיב (שטמ"ק. וכ"ה ברש"י): ד] בכ"י הנרוק, וכן בשטמ"ק, וכן הגיה יעב"ץ גם ברש"י ותוס', ועי' מסה"ש: ה] בכ"י נוסף אי הכי: ו] דלא בעינן מים חיים והתניא (כ"ץ). [illegible]: ז] [illegible]: ח] [illegible]: ט] כ"ל ומוציא ואותו כלי אינו צריך להחזיק רביעית אבל בכיור עצמו בעינן שיעור כו' (גליון. וכע"ז בשטמ"ק): י] לקדש דהא ממנו כתיב דמשמע דוקא ממש מן הכיור (ש"מ וכו' ש"ט): יא] למאי דפריש בהדיא דמייה דלא פריש לא (כ"י): יב] הקשתיו נתמקק (ש"מ): יג] נרוק רק שראוי כ"ל (ש"מ), ועי' אות ג: יד] שלא נפסלו משתיית בהמה ולא נעשה בהם מלאכה כשרים לידים, דהכי תנן התם ומייתי לה בפ' כל הבשר מים שנפסלו משתיית בהמה כו' (שטמ"ק): טו] כ"ל הנך (שטמ"ק): טז] [illegible]: יז] היתה רביעית הכל הללו לתוכו רובע ונוטל כנגדה כו' כ"ל (שטמ"ק): יח] לתוכו או למלאות כ"ל (ש"מ): יט] נינהו בתמיה (ש"מ): כ] דבור וקומו אחר ד"ה קודח (מהרש"ף): כא] דמהכשירא (ש"מ): כב] ורש"י בחומש כ"ל [illegible]: כג] [illegible] [illegible]

שיטה מקובצת

בקודח מתוכו. לשון רש"י, פרש"י שנוקב בכיור נקב מלמו [illegible]

ומדקדק של כלי אחר קטן שמקלח מים לקדשו. ולא נהירא דפשיטא דהוי כמו כיור גופיה, ומאי פריך ממנו אמר רחמנא. לכן נראה שנוטל אותו בכלי קטן ונותן אותו תוך הכיור ונוטל מימיו ומקדש בו, וכה"ג כשרים לקדש כיון דמכלי גדול קא אתי וכה"ג כו' [ככתוב בתוד"ה קודח]: **אלא למעוטי יבחושין אדומין.** פי' קושיא היא. ותירוצא דקושיא זו מיתרצא לקמיה אמר רב פפא למעוטי נתן סאה וכו' וק"ל: **כל שתחילת** ברייתו מן המים מטבילין בו. וא"ת והלא שלג וברד משלימין למקוה אבל בעינייהו לא, וי"ל דשלג וברד אין תחילתו מן המים הילכך לא מהני בהו בעינייהו. וכה"ל הייתי גריילא ולא גרילילא (תו"א): תוד"ה ק"ו מכנו כו' ורבינו ש"י פי' בחומש כעין יורה כפויה על פיה. גליון, ולא נראה

שיטת הקונטרס. ולא נהירא, חדא דדוחק למחוק כל הספרים דגרסי אי הכי, ועוד מנ"ל דפליגי זקני דרוס (במין) [illegible] כגון לענין רילוי דטומאת שרץ בצבור, כל זה מבחוץ, ועוד דמה הוא הסברא לומר דמתוך שמרצה בצבור מרצה [illegible] ואדרבה י"ל מדגלי קרא בצבור ש"מ דליחיד [אינו] מרצה כלל אף דיעבד. לכך נראה לר"ת לומר דכי אשתראי [illegible] לא שנא טומאת מת לא שנא טומאת שרץ, והא דקאמר לא שנו כו' לא קאי מטומאת [מכפרים] אלא ה"ק מתוך [illegible] שהקרבן נאכל בטומאה כגון בפסח, מרצה ביחיד לענין כהן ששימש בטומאת מת, והילכך לענין טומאת מת [illegible]